

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
Katedra zoologie, Oddělení ekologie a etologie
Viničná 7, Praha 2

Posudek oponenta na diplomovou práci

Název práce: Experimentální ověření prioritizace zvířecích stimulů u člověka

Autorka: Bc. Eliška Kočková-Amortová

Oponent: Mgr. et Mgr. Iveta Fajnerová, Ph.D.
Národní ústav duševního zdraví, VP3 Aplikované neurovědy a zobrazení mozku
Topolová 748, 250 67 Klecany

Předložená práce si kladla dva hlavní **CÍLE**:

- 1) zjistit, zda jsou prioritizovaná i jiná nebezpečná zvířata podobně jak bylo popsáno u hadů,
- 2) identifikovat faktory, které ovlivňují hodnocení emocí a estetických preferencí u vybraných čeledí kočkovitých šelem.

Po **FORMÁLNÍ STRÁNCE** obsahuje předložená práce 54 stran textu včetně úvodních stran. Seznam literatury čítá přibližně 80 titulů, z toho velká většina je v anglickém jazyce. S ohledem na úzce vymezený obsah zvoleného tématu považuji tento počet literárních zdrojů za přiměřený. Použité zdroje jsou, pokud mohu soudit, v práci správně citovány jak v teoretickém úvodu práce, v metodice tak i v diskuzi. Práce je přehledně rozdělena na teoretickou a praktickou část. Číslování kapitol a podkapitol od teoretického úvodu až po výsledky jasně označuje vzájemně související části věnované 1) prioritizaci a 2) hodnocení estetických preferencí a emocí.

Teoretická část se věnuje problematice prioritizace a hodnocení zvířat na základě estetických preferencí a vzbuzovaných emocí. Jednotlivé podkapitoly adekvátně popisují nálezy předchozích zahraničních a domácích studií. Část teoretického úvodu se věnuje také stručnému popisu metod aplikovaných u tohoto typu studií.

Rozsáhlejší **empirická (praktická) část** je vhodně rozdělena na kapitolu metodickou, kapitolu výsledků a diskuzi. Autorka popisuje celkem tři experimentální studie, které byly vhodně zvolené s ohledem na cíle práce. Jedná se konkrétně o dvě na sebe navazující prioritizační studie využívající metodu sledování pohybu očí a třetí studii věnovanou hodnocení estetických preferencí a strachu. První prioritizační studie u 30 respondentů využívá modifikovaný experimentální design založený na principu hledávání zvířete v obrázkové matici. Na rozdíl od předchozích studií využívajících matici neutrálních objektů, se zde jedná o vyhledávání konkrétního podnětu v sadě jiných nebezpečných zvířat. Výsledky studie poukazují na prioritizaci širšího okruhu potenciale nebezpečných zvířat (s výjimkou buvola a hyeny). Druhý experiment využívá u 31 respondentů princip hledání čtverce vedle zvířat, kde zvíře (konkrétně had nebo lev) působí jako distraktor v matici dalších „bezpečných“ druhů zvířat. Tento experiment však prioritizaci nebezpečných zvířat

nepotvrdil. Autorka předpokládá, že efekt nebyl nalezen v důsledku možného zanedbávání zvířecích stimulů respondenty při plnění úkolu (hledání odlišného symbolu). Třetí studie kombinuje několik metod hodnocení emocí a preferencí u kočkovitých šelem a zohledňuje několik možných faktorů včetně demografických charakteristik participantů, morfologických charakteristik zvířat, včetně vzoru a barvy srsti. Hodnocení estetické preference a strachu kočkovitých šelem u celkem 300 testovaných participantů bylo prokazatelně odlišné pro velké kočky a cibetky. Přestože některé ovlivňující faktory (zejména morfologické charakteristiky zvířat) jsou pro oba soubory podobné, jejich efekt na samotné hodnocení se liší. Krása a nebezpečí zvířat přitom hrají roli i v ochotě zvířata chránit. Autorka vyvrací hypotézu, že by samotný vzor a barva srsti kočkovitých šelem hrála výlučnou roli v preferencích a vyvolaných emocích.

Výsledky jednotlivých studií jsou v práci adekvátně reportovány v podobě grafů a tabulek. Souhrn výsledků je přehledně popsán i v textové podobě. V **diskuzi** práce autorka vhodně interpretuje výsledky jednotlivých experimentů i s ohledem na nálezy předchozích studií. Autorka diskutuje také nálezy, které nejsou ve shodě s nálezy jiných studií a navrhuje možné důvody těchto rozporů. Popisuje také možné limitace vlastních experimentálních studií. Práce obsahuje navíc i několik příloh (zejména tabulek), které reportují podrobnější nálezy jednotlivých experimentů.

Připomínky oponenta:

- Výsledky studie hodnocení krásy a strachu poukazují na efekt faktoru věku na výsledné hodnocení. Autorka uvádí, že testovaný vzorek byl převážně tvořen studenty PřF UK. Přesto je vhodné uvést věkové rozložení ve skupině testovaných participantů, jelikož může hrát roli v míře působení tohoto faktoru.
- Přestože autorka výstižně popisuje použité metody, bylo by vhodné podrobněji popsat metodu sledování pohybu očí zejména s ohledem na způsob hodnocení takto získaných dat.
- V metodice jsou popsána kritéria pro vyřazení eye-trackingových pokusů, ve kterých subjekt nereagoval dostatečně rychle (do 5 sek) anebo se na cílový stimulus (zvíře) nedíval. Autorka ale neuvádí, jaký počet (procento) pokusů musel být z těchto důvodů vyřazen.
- Při reportování výsledků autorka někdy nadbytečně opakuje statistické údaje z tabulek také v textové podobě (viz str. 42).
- Práce neobsahuje seznam zkratk, ale s ohledem na jejich ojedinělé využití v rámci práce čtení textu neomezuje.

Splnění cílů práce a celkové hodnocení: Autorka v úvodní kapitole dobře shrnula dosavadní poznatky z dané oblasti a jasně definovala cíle práce. Předložená práce obsahuje systematicky zpracovanou experimentální část, která splňuje stanovené cíle. Precizně vypracovaná metodická část popisuje postup zvolený při návrhu jednotlivých experimentů, které na sebe logicky navazují. Autorka si dobře poradila se statistickým zpracováním dat a dokázala vhodně pracovat s interpretací výsledků i s důrazem na možné limitace navržených experimentů. Hodnotitelka také oceňuje kvalitní jazykové a formální zpracování předložené práce, která obsahuje, pokud mohu soudit jen minimální počet gramatických chyb.

Předloženou práci proto **HODNOTÍM VÝBORNĚ a DOPORUČUJI K OBHAJOBĚ.**

Otázky oponenta:

- 1) Autorka v úvodu práce popisuje subkortikální neuronální okruhy, které se podílejí na prioritizaci evolučně významných (zejména nebezpečných) stimulů. Může autorka blíže specifikovat o jaké struktury mozku se jedná?
- 2) Autorka ve studii zaměřené na krásu a nebezpečí hodnotí a diskutuje také roli známosti zvířat s ohledem na rozdíly při hodnocení velkých koček a cibetek. Mezi možné faktory uvažuje také význam podobnosti s domácími kočkami nebo některými druhy zvířat, které nejsou potenciaálně nebezpečná. Je možné odlišit právě význam známosti zvířat a dalších nalezených faktorů při hodnocení těchto dvou souborů (zejména s ohledem na cibetkovité šelmy)? Jak si autorka vysvětluje nalezený efekt věku na hodnocení?
- 3) Jaké navrhuje autorka další směřování výzkumu? Jsou plánované navazující experimenty, které by objasnili některé nejasné nálezy provedených studií?

V Klecanech, 23. května 2019

Mgr. et Mgr. Iveta Fajnerová, Ph.D.